

A Kedvesház-pedagógia tapasztalatairól

Kedveskönyv

Lázár Péter Kedvesháza mára már jól ismert pedagógiai fogalomává vált: ami falai közt megvalósul egyike a számon tartott, legígéretesebb hazai alternatív iskolakísérleteknek. Gyűjtőfogalma azoknak a módszereknek és gyakorlatoknak, amelyeket – Bordács Margittal közösen – dolgoztak ki a roma és a hátrányos helyzetű gyerekek nevelő pedagógusok számára. Alkalmazásuk hozzásegíti őket tanítványaik jobb megértéséhez, sikeresebb szocializálásához, tanulási eredményességük fokozásához.

Lázár Péter ízig-vérig pedagógus, s mivel maga is belülről élte meg a kedvező és visszatántorító folyamatokat, hivatása küldetéstudattal is párosult. Három saját és tíz fogadott gyermeket nevelt fel. Ő maga egy hétgyerekes roma családban született, ahonnan négyévesen kényszerült el, hogy akkortól a berkeszi nevelőotthonban élje az állami gondozottak életét. Középiskolás kora óta nyaranta kőműveseknél, téveszekben és vasgyárban dolgozott, hogy a továbbtanuláshoz szükséges anyagiakat előteremtse. A főiskola elvégzése után visszatért Berkeszre, ahol nevelőotthoni tanárként helyezkedett el, majd 1994-ig hivatásos nevelőszülő lett. Innen Nyírtelekre vezetett az útja, ahol hosszú ideje hirdettek egy olyan pedagógusi állást, amit valahogy senki sem akart betölteni, mivel riasztó közegbe invitált, s teljes pedagógusi-emberi odaadást követelt. Ő persze, természetesen elvállalta.

„Adott volt tehát egy iskola, ahol a roma gyerekek egy része eredménytelen volt, megbukott, korrekciós osztályba került. Egyrészt azért, hogy egyéni ütemben haladhassanak a tanulásban, másrészt azért, hogy ne zavarják a többi osztályban a tanulást” – olvasható a Gyerekekért S.O.S. '90 Alapítvány megbízásából a Dinasztia Tankönyvkiadó Kft. által megjelentetett „Kedveskönyv” című módszertani tanulmánykötetben az alaphelyzet, s innen kezdődik tulajdonképpen a Kedvesház története. A gyerekeket addig tanítók nehezményezték, hogy a kis diákok mosdatlanok, rosszul öltözöttek. Lázár tanár úr már a nyarat azzal töltötte, hogy közéjük járt a telepre, a zsírpapírral töltött ablakok mögé lakásaikba. Kirándulni és strandra vitte őket, megtanította valamennyit baseballozni. Az igazgatónőtől szabad kezet kapott. A gyerekekkel közösen dolgozták ki a szabályokat, együtt találtak ki mindent. Nem ragaszkodtak a hagyományos órakeretekhez, saját elképzeléseikhez alakították a tantermet is, amit rövidesen – éppen ezért, a többi tanteremmel összevetve – „otthonosztály”-nak kezdték nevezni a gyerekek. Büszkéek lettek rá, hogy nekik külön osztálytermük, érdekesebb óráik, és tanítójuk van, mint a többieknek. Minden arról szólt, hogy otthonosan érezzék magukat (sőt – otthoni körülményeiket tudva – még annál is jobban). Nem a tanárnak való megfele-

lés motiválta őket. Okosan rá lettek szoktatva arra, hogy az értékeket keresve egymásban, nem bántó módon, maguk ismerjék el vagy bírálják osztálytársuk tudását, teljesítményét, fejlődését, ami egyre látványosabbá vált. Bebizonyosodott, hogy csupán családi szocializációjuk okozta azokat a hátrányokat, amelyek iskolai kudarcaikat eredményezték. Énerősítő játékos feladatok, a páros és csoportos tanulásszervezési formák után az egyéni megerősítést és közösségépítést szolgáló munkamódszerek kerültek előtérbe. Új színt jelentett a drámajátékok bevezetése. Ezt különösen nagy örömmel fogadták a gyerekek. Olyan házi feladatokat kaptak, amibe kénytelenek voltak a szülőiket is bevonni. Év közben három fővel bővült az osztály, mert akik nem érezték jól magukat a sajátjukban, ide kíváncsoltak át. Mindeközben javában készült a Kedvesház Kollégium. A tanév végén voltak, akik a második osztály tananyagával is megbirkóztak már... Ha Makarenko nem foglalta volna le magának annak idején, most nyugodtabban írhatnám le: pedagógiai hősköltemény ez a javából.

A Bordács Margit–Lázár Péter szerzőpáros „Kedveskönyv” című kötete mindent magában foglal, amit erről a sikertörténetről érdemes tudni, s amit a módszerekből érdemes alkalmazni. A metodika, a technikák, a játékleírások, a tanácsok és ötletek mind szabadon felhasználhatók. Épp úgy, mint a színes kartonmelléletek macikái is, amelyek oly sok fontos és kellemes élmény forrásaik lettek a kis tanítványoknak, a másság megélését segítő pódiumjátékokkal együtt. Minden oldal érkező tanúsítvány, hogy nem véletlenül, s nem érdemtelenül ismerték el Lázár Péter munkásságát a Tolerancia- és a Solt Ottilia-díjjal is.

A Kedvesház pedagógiája és sikere az úgynevezett kooperatív tanulásra épül. A tanulási környezet, a tananyag- és munkaszervezés titkait is közkinccsá teszik a szerzők. A könyv belső függeléke színes rajzokkal, kitöltött tesztlapokkal és sok-sok fényképpel támasztja alá: a gyerekek hétköznapijait is sikerült ünneppé varázsolni ebben a különleges iskolában-kollégiumban.

A könyv azon túl, hogy a kudarcra ítélt cigány tanulók körében elért pedagógiai sikertörténettel ismert meg – méghozzá szépirodalmi stílusban – tanári módszertani kiadványnak tekinthető. Megjelenése óta több tanítói-tanári továbbképzés alapja is volt. A pedagógusok mellett haszonnal forgathatják mindazok, akik közelebb kívánnak kerülni a cigány gyerekek lelkeihez, akiket érdekel, hogy mi húzódik meg látszólagos vadócságuk mögött. A „Kedveskönyv” a tolerancia könyve, ajánlható tehát mindenkinek, aki nyitott, és fogékony a másság iránt.

H. S.